

sát és kidolgozottságát illetően.” [kiemelés tőlem] Ezt a rendkívüli kutatásmódszertani fejlődést véleményem szerint nem mindegyik tanulmánynak sikerült meggyőző módon prezentálnia, sőt úgy tűnhet, néhány esetben inkább a fordítástudomány közel két évtizeddel előtti állapotáról kapunk (egyébként átfogó) képet. Talán ezzel függ össze, hogy így a bevezetőben megfogalmazott cél, a „jövőben elvégzendő kutatások lehetséges irányainak” felvázolása sem valósul meg maradéktalanul. Ugyanakkor tegyük hozzá, hogy mindegyik tanulmányban megtaláljuk az adott téma szempontjából alpműnek számító forrásokat, kutatási módszereket és módszertani alapelveket, így a tanulmánykötet a céljának megfelelően kiválóan alkalmas a témában való kutatás előkészítésére és a doktoranduszok munkájának megkönnyítésére. Az irodalomjegyzékben szereplő idegen (főleg angol nyelvű) szakirodalmi forrásokra való kitérés elősegíti a nemzetközi fordítástudományi trendek megismerését, a globális tudományos diskurzushoz való kapcsolódást és ezáltal a kutatási munka minőségének javítását.

A tanulmányok végén található rövidebb-hosszabb terminusjegyzék mintegy kibővített kulcsszógyűjteményként is használható, alapos áttekintést adva az adott témáról. A kifejezések mellett tanulmányonként eltérő mértékben az angol megfelelőket is megtaláljuk, de ilyen szempontból felfedezhető némi következetlenség – pedig az idegen nyelvű terminusok ismerete megkönnyíthetné a már évtizedek óta megkerülhetetlennek számító angol nyelvű szakirodalomban való tájékozódást.

Összességében a szerkesztők egy példaértékű kötetet állítottak össze, amellyel a magyarországi fordítástudományban eddig ismeretlen műfajt teremtettek. A tanulmányok pontos láttelepet adnak egyrészt a fordítástudományi kutatások aktuális módszereiről, másrészt a Magyarországon folyó kutatások főbb trendjeiről. A fentebb említett apróbb és a használatot egyáltalán nem befolyásoló

hiányosságoktól eltekintve egy jól megszerkesztett, logikusan felépített, módszertani tanácsokban sem szűkölködő könyv született, amely nem hiányozhat a fordító- és tolmácsképző intézmények és a fordítástudományi kutatók polcairól (illetve merevlemezéről).

IRODALOM

- Williams, J. & Chesterman, A. (2002). *The Map: A Beginner's Guide to Doing Research in Translation Studies*. Routledge.
- Saldanha, G. & O'Brien, S. (2013). *Research Methodologies in Translation Studies*. Routledge.
- Mellinger, Ch. & Hanson, Th. (2016). *Quantitative Research Methods in Translation and Interpreting Studies*. Routledge.
- Zanettin, F. & Rundle, Ch. (2022). *The Routledge Handbook of Translation and Methodology*. Routledge.

Fáy Tamás

Kuna Ágnes

Az orvos–beteg kommunikáció nyelvészeti elemzése.

Elmélet, gyakorlat, módszer

Budapest: ELTE Eötvös Kiadó, 2024, 327 o.

ISBN 978-963-489-694-4

ISBN 978-963-489-692-0 (pdf)

ISBN 978-963-489-693-7 (epub)

<https://doi.org/10.21862/BeszKutAlk2024/Kuna/6944>

A modern orvostudomány fejlődése, a technológiai újítások és a korunkban zajló információs forradalom révén minden korábbinál kiemeltebb figyelem fordul a betegellátásban történő kommunikáció felé. Kuna Ágnes *Az orvos–beteg kommunikáció nyelvészeti elemzése. Elmélet, gyakorlat, módszer* című monográfiája az orvos–beteg kommunikáció

ció modern kori vizsgálatába ad betekintést. A munka az ELTE Eötvös Kiadó *Beszéd - Kutatás - Alkalmazás* könyvsorozatának 13. kötete, a sorozat szerkesztését Markó Alexandra végzi. A kiadvány megjelenését a Kulturális és Innovációs Minisztérium tette lehetővé. A kutatás támogatói: az MTA kisgyermeket nevelő kutatók pályázat (2022), a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj és az Új Nemzeti Kiválósági Program.

Kuna Ágnes két doktori fokozatot szerzett az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának Nyelvtudományi Doktori Iskolájában, disszertációinak címei: *A 16-17. századi magyar nyelvű orvosi recept szövegtipológiai és pragmatikai vizsgálata funkcionális kognitív keretben* (2011, magyar nyelvészet) és *A meggyőzés nyelvi mintázatai a 16-17. századi orvosi receptben: kognitív nyelvészeti elemzés* (2016, kulturális nyelvészet). 2023-ban habilitált szintén az ELTE-n, ahol jelenleg habilitált egyetemi docensként dolgozik. Kutatási területei: az orvosi nyelv, az orvos-beteg kommunikáció, az egészségügyi kommunikáció, a konfliktuselemzés, a meggyőzés, a szövegtipológia és a funkcionális pragmatika. A szerző nevéhez számos publikáció fűződik; 2024-ben két monográfiát is publikált az orvosi nyelvhez kapcsolódóan: a jelenleg tárgyalt, egészségügyi kommunikációról szólót, valamint a *Fejezetek a receptirodalom történetéből. A 16-17. századi magyar orvosi recept hagyomány nyelvészeti megközelítése* címűt, amely betekintést nyújt a recept alakulástörténetébe és azon keresztül a magyar orvosi nyelv kezdeteibe.

A sorozatszerkesztői előszóban Markó Alexandra - a könyv szerkezeti felépítésének és a két külön részben található fejezetek tartalmának és a kutatások jellemzőinek áttekintésén túl - hangsúlyozza a téma aktualitását és jelentőségét, hiszen az „sajátos és mindannyiunk életében kitüntetett szerepet betöltő kommunikációs mód[...].” (9). Kiemeli, hogy a vizsgálatok egyik alapjául szolgáló, színészek által eljátszott, rögzített jelenetek - ame-

lyek páronként ugyanazon szituáció kétféle feldolgozását mutatják be - lehetővé teszik az ellentétes kommunikációs módok összehasonlítását, valamint hogy a képi felvételeken keresztül a kommunikáció nonverbális aspektusa is elemezhetővé válik. A Kuna Ágnes által használt funkcionális megközelítéseket és módszertanokat különösen alkalmasnak tartja „a hétköznapi kommunikációs helyzetekben megfigyelhető nyelvhasználat érzékeny és többféle nézőpontot ötvöző elemzésére” (9), illetve a más nyelvű szakértőkkel készített videóelemzést további kutatások számára új perspektívákat nyitó egyedi nővumként értékeli. A kötetet nemcsak nyelvészek számára tartja hasznosnak, hanem orvosok és más, egészségügyben dolgozók számára is, de haszonnal forgathatják a művet akár olyan laikus olvasók is, akik ennek segítségével a saját kommunikációs tapasztalataikat elemezhetik és értelmezhetik (újra).

A szerző külön fejezetet szentel a köszönetnyilvánításnak, melyben felsorolja egyrészt mindazokat, akik munkájukkal és támogatásukkal hozzásegítették a könyv elkészítéséhez, másrészt a kutatást támogató pályázatokat.

A kötetet Kuna két részre tagolja: az elsőben (*Az orvos-beteg kommunikáció kutatása és elméleti megközelítése*) a téma vizsgálatát és az elméleti háttérrel mutatja be, a másodikban pedig saját kutatásait ismerteti. A könyv - a *Bevezetést* és az *Összegzést* is beleszámítva - tíz fejezetből áll. A bevezetésben a szerző meghatározza a munka kettős célkitűzését, amely egyfelől a nyelvészeti elemzések helyének, alakulásának és jelentőségének vizsgálata az egészségügyi kommunikációban - különös tekintettel a nyelvészeti társalgáselemzés eredményeire, vonatkozó kutatásaira és a funkcionális pragmatika eredményeire -; másfelől empirikus kutatás eredményein keresztül a nyelvészeti megközelítés elméleti, gyakorlati és módszertani lehetőségek bemutatása. Hangsúlyozza a nyelvészeti perspektívát kiemelt szerepét az orvos-beteg kommuni-

káció bemutatásánál. Ezután rövid áttekintést ad arról, hogy a könyv célkitűzéseit hogyan valósítják meg a további fejezetek, amelyeket úgy állított össze, hogy azok külön is befogadható szöveggé váljanak.

„Az orvosi nyelv a szakmai nyelvek között kivételes helyzetben van” idézi a szerző Karádit (2009: 7) az orvosi szaknyelvről foglalkozó második fejezet elején. Mint általában a szaknyelveket, az orvosi nyelvet is rétegzettség jellemzi, amely megmutatkozik vertikális és horizontális elrendeződésében egyaránt. Három felhasználói szintet különböztetünk meg a nyelvhasználat absztrakciós fokával összefüggésben: a közvetítőnyelvet, a gyakorlati szakmai nyelvhasználatot és az elméleti vagy tudományos nyelvet (Roelcke 2002: 13), vertikálisan pedig az *egyes szakterületeket*. Ezután a szerző rátér az orvosi szaknyelv rétegzettségére, amely már annak korai szakaszától tetten érhető volt, mivel a gyógyítás gyakorlati és tudományos tevékenység is volt. Részletesen tárgyalja az orvosi nyelv egyes szintjeihez kapcsolódó fő jellegzetességeket, problémaköröket és kutatási területeket. Ezután az 1950-es évektől kezdve vizsgált orvos-beteg kommunikáció kutatását tekinti át, tárgyalja az orvos-beteg kapcsolat modelljeit és az azzal kapcsolatos változó szemléletet, majd rátér a nyelvészeti megközelítés helyére és szerepére az orvos-beteg kommunikáció kutatásában. A fejezet harmadik részében az egészségügyi kommunikáció magyarországi kutatásait tekinti át, majd összegzi az orvosi szaknyelvről és az orvos-beteg kommunikáció nyelvészeti kutatásáról a 2. fejezetben leírtakat.

A harmadik fejezetben - címe *Az egészségügyi kommunikáció vizsgálatának elméleti háttere* - Kuna a funkcionális nyelvészeti megközelítés főbb alapvetéseinek figyelembevételével mutatja be az elemzések hátterét. Az orvos-beteg konzultációknak mint elsődlegesen szóbeli diskurzusoknak elemzése során a tágabb, elméleti átfogó keretet a funkcionális kognitív vagy szociokognitív pragmatika adja, de emellett a szerző az elemzésekben nagyban

épít a nyelvészeti társalgáselemzés módszertani keretére és fő fogalmaira is. Először áttekinti a funkcionális nyelvleírást a funkcionális kognitív pragmatika vonatkozásában; kitér a multimodális kommunikációra, a közös alapra (*common ground*), a reflexióra és a pragmatikai tudatosságra, a beszédaktusok különböző megközelítéseire és azok osztályozására a cselekvések altípusai szerint, valamint a diskurzus értelmezésébe a résztvevők fizikai és társas világát, vagyis a releváns kontextuális ismereteket bevonó műveletre - a deixisre. Ezután „a mindennapi társas viselkedés és cselekvések szerkezetének és működésének a felfejtését” (58) célul kitűző nyelvészeti társalgáselemzést, annak különböző alapfogalmait, irányzatait és eredményeit ismerteti. A további alfejezetekben az orvos-beteg konzultációt mint diskurzusműfajt tárgyalja, majd rátér a hatékony orvos-beteg kommunikációra és annak a terápiára gyakorolt hatásaira. A fejezetet összefoglaló zárja, amelyben röviden ismerteti az orvos-beteg kommunikáció nyelvészeti kutatásának elméleti hátteréről leírtakat.

A kötet második részében - *A kapcsolatteremtés és a tudásmegosztás nyelvi jellemzői az orvos-beteg kommunikációban - kutatások* - Kuna több empirikus vizsgálaton keresztül mutatja be az elméleti áttekintések során bevezetett jelenségek megvalósulását különböző interakciós helyzetekben.

A soron következő, negyedik fejezet a *Konzultáció- és diskurzustípusok az orvos-beteg kommunikáció vizsgálatában* címet kapta és a szerző egyfajta átvezetésnek szánja a kötet elméleti és empirikus része között, mivel ebben egyrészt a korábban bemutatott kutatások főbb gondolataira és vizsgálati lehetőségére reflektál, másrészt megfogalmazza azokat a kiemelt kutatási kérdéseket, amelyeket a következő öt fejezetben fog körbejárni. Ezeket a kérdéseket a bemutatott empirikus kutatások jellemzően kvalitatív elvek mentén vizsgálják, több ponton kvantitatív szempontokkal kiegészülve. Ismerteti azt a három konzultációtípust (házi orvosi konzul-

tációk, oktatóvideók, fogorvosi konzultációk), amelyekre a további fejezetek vizsgálatai építenek, majd röviden reflektál arra, hogy a bemutatott konzultációtípusok milyen szerepet kapnak az adott kutatásokban. Beszámol a konzultációk átírási elveiről, az elemzéshez használt szoftverekről, illetve a vizsgálatokban betartott kutatásetikai elvekről.

Az empirikus elemzések sorát Kuna a kutatásban felhasznált oktatóvideókhöz kapcsolódó attitűdvizsgálattal kezdi (ötödik fejezet). A 4-4 valós szituációkon alapuló, de fiktív, eljátszott interakció páronként ugyanazon helyzet betegközpontú, illetve orvosközpontú feldolgozását mutatja be, így pragmatikai „minimális párok”-ként lehetővé teszi a különböző megközelítések összehasonlítását. Az oktatóvideók szövegeit pszichológus szakemberek úgy írták meg, hogy azok alkalmasak legyenek a valós interakciók megfigyelésére és a kapcsolatépítés tanulmányozására. Annak feltárására, hogy a befogadók hogyan látják a kapcsolatépítés folyamatát és milyen szempontokat emelnek ki erre vonatkozóan, a szerző 163 adatközlő bevonásával kérdőíves felmérést végzett. Ezt kiegészítette egy másik fókuszcsoportos attitűdvizsgálattal, amelyben hat, magyarul nem beszélő kutató vett részt – így olyan reflexiókhoz is jutott a két kapcsolatépítési módhoz kötődően, amelyeket elsődlegesen a nonverbális csatorna jelzései határoztak meg. Először részletesen leírja a kérdőíves vizsgálat menetét, az adatközlők jellemzőit és az elemzés módszerét. Ezután tér rá a kérdőíves vizsgálat eredményeire: a kapcsolatépítési módot kvantitatívan majd kvalitatívan értékeli. A kvalitatív értékelésnél kitér a medikusok és a magyar szakos hallgatók reflexióira, a két kapcsolatépítési módban adott jelenet címekre (az adatközlők mindkét megnézett jelenetnek címet adtak), arra hogy ezekben a módokban milyen hasonlóságokat és különbségeket tárt fel, majd a kérdőív reflexióiban kimutatott nonverbális jellemzőket tárgyalja. A következő alfejezetekben a fókuszcsoportos attitűdvizsgálat menetéről és eredményeiről számol

be, ezután összegzi a kérdőíves és a fókuszcsoportos attitűdvizsgálatok eredményeit és külön kitér az attitűdfelmérések tanulságaira.

A hatodik fejezet címe *A pragmatikai és szupraszegmentális tényezők szerepe a kapcsolatépítésben. Azonos szövegek elemzése*. A korábbi fejezetek arra világítottak rá, hogy az oktatóvideókban az orvos- és betegcentrikus kapcsolatépítési modellre vonatkozó visszajelzések elsősorban a különbségeket mutatták ki. Ebben a fejezetben azonban „a két kapcsolatépítési mód konzultációiban az azonos és a kváziazonos szekvenciák hangtani, egyéb nonverbális kommunikációt érintő és pragmatikai jellemzői kerülnek az előtérbe” (16), és ezúttal az az elemzés célja, „hogy rámutasson az azonos szekvenciák interakcióbeli működésére” (127). Az elemzésben a szerző ismét az oktatóvideók anyagát használja fel, hiszen így rendelkezésre áll ugyanannak a jelenetnek a két kapcsolatépítési módban kidolgozott változata. Az elemzés módszerének leírását követően bemutatja a hangtani elemzés eredményeit, a nonverbális kommunikáció elemzését, a pragmatikai elemzés és végül a (kvázi)azonos szekvenciák elemzésének eredményeit is a fejezetben tárgyalt vizsgálatok eredményeinek összegzésével együtt.

A társalgás szerveződésének kérdései állnak a következő fejezet középpontjában. Kuna az oktatóvideókon és a háziorvosi konzultációkon keresztül azokat a jellegzetességeket mutatja be, „amelyek közvetlenebbül kötődnek az egészségügyi szakember és a páciense közötti társalgás szerveződéséhez” (143). Elemzésének célja, hogy a valós, természetes és a fiktív interakciók társalgásszerveződési sajátosságait egymás viszonyában mutassa be – nagy hangsúlyt fektetve az interakciók szekvenciális szerveződésének, a dinamikus megvalósuló jelentésképzés és a nonverbális kommunikáció jellegzetességeinek ismertetésére. Az első alfejezetben az orvos-beteg konzultáció vizsgálatát tárgyalja társalgáselemzési és pragmatikai megközelítésben – kiemelve a félbeszakítások és az egyszerre beszélések

kérdéskörét, a társalgás kezdő és záró szakaszának vizsgálatát. Az elemzési módszer ismertetését követően leírja a társalgási fordulók mennyiségi jellemzőit, a társalgás jellemzőit a szünetek, az egyszerre beszélések és a félbeszakítások vonatkozásában, majd a kapcsolat felvételét és lezárását az oktatóvideókban és a háziiorvosi konzultációkon.

A nyolcadik fejezet címe *Attitűddeixis, személyjelölés és kapcsolatépítés*. A gyógyító és a páciens közötti kapcsolat vizsgálatánál a kutatások főként a terápiás kapcsolat kimenetre gyakorolt hatásaira irányulnak, azonban fontos azt is megvizsgálni, hogy milyen eszközök (stratégiák, technikák, nyelvi műveletek) állnak rendelkezésre a terápiás szövetség hatékony létrehozására vagy fejlesztésére. A szerző ebben a fejezetben a társas deixis vizsgálatára fókuszál az oktatóvideók és a háziiorvosi konzultációk elemzésén keresztül azáltal, hogy az összes olyan nyelvi konstrukciót elemzi formai és funkcionális szempontból, amelyek az interakció résztvevőihez kötődnek. Az orvos-beteg kommunikáció vonatkozásában a kapcsolatépítésre és a társas deixisre vonatkozó irodalom áttekintését követően leírja az elemzés módszerét, majd ismerteti az oktatóvideókban és a háziiorvosi konzultációkban a társas deiktikus elemek gyakoriságát és szófaji jellemzőit, valamint a beszélő (ön)konstruálását. Bemutatja az interakcióbeli partner konstruálásának jellemző mintázatait mindkét résztvevői szerephez kapcsolódóan és rámutat a vizsgált deiktikus elemek néhány kapcsolatépítéshez kötődő összefüggésére is. Az utolsó alfejezetben áttekinti az interakcióbeli szerepek attitűd- és személyjelölési jellegzetességeit.

A kötet utolsó tematikus fejezete az egészségügyi szakember és páciense közötti interakcióban dinamikusan megvalósuló információcserét, azaz a kettőjük között zajló tudásmegosztást tárgyalja. A hatékony terápiás folyamatok kialakításában központi jelentőséggel bír a közös tudás, a közös megértés konstruálása, ezért a szerző ebben a fejezetben kiemeli a nyelvi reflektálás szerepét

a megértéshez, a tudásszervezéshez és a kapcsolatépítéshez kapcsolódóan. Ezenkívül a vizsgálat tárgyát képezi – a terápiás tartalmak mellett – az érzelmekre és a diskurzus szervezésére vonatkozó reflexió is. Az elemzésben az oktatóvideók és a háziiorvosi konzultációk mellett a fogorvosi interakciók is szerepeltek. Először röviden bemutatja a reflexív nyelvhasználat kutatását egészségügyi kontextusban, majd az elemzés módszertanát ismerteti. Ezután a vizsgált konzultációtípusokban felsorolja a reflexiók típusait, azok jellemző funkcióit és a konzultációtípus szerinti sajátosságait, végül ezeknek a kapcsolatépítéssel való összefüggéseire tér ki és a reflexív nyelvhasználat, valamint az első személyű társas deiktikus konstrukciók viszonyára és a tudásmegosztásban betöltött szerepére.

Az *Összegzésben* a szerző áttekintést ad a kötet céljáról, megvalósításának lépéseiről, módszereiről és eszközeiről, valamint az elvégzett vizsgálatok eredményeiről. Kiemeli, hogy miért különösen fontos a kötet témájának kidolgozása magyar viszonylatban. Bemutatja a kutatások korlátait és a további – részben már zajló – kutatások lehetőségeit.

Ahogy azt Kuna a bevezetőben és az összegzésben is hangsúlyozza, a könyv – túl az elméleti és empirikus célkitűzésein – „fontos feladatának tekinti, hogy kapcsolatot építsen az orvos-beteg kommunikációra irányuló kutatások tudományágai között, ami a vizsgálat tárgyára vonatkozóan komplexebb látásmód kialakítását is lehetővé teszi” (17, 258), amit azáltal ér el, hogy a – hangsúlyozottan nyelvészeti fókusz mellett – olyan nyelvezetet és megfogalmazást használ, hogy az a társszakmák számára is érthető legyen.

IRODALOM

- Karádi I. (2009). Egy új tantárgy és tankönyv születése. Köszöntők. In Bószé P. (szerk.), *A magyar orvosi nyelv tankönyve*. Medicina Könyvkiadó, 7–8.

Roelcke, T. (2002). Fachsprache und Fachkommunikation. *Der Deutschunterricht* 54(5), 9–20.

Hargitai Ildikó

Péteri Attila

Amtskommunikation: Kurze Einführung in eine besondere Welt

Budapest: ELTE Germanisztikai Intézet, 2023, 76 o.

ISBN (nyomtatott): 978-963-489-636-4

Péteri Attila *Amtskommunikation: Kurze Einführung in eine besondere Welt* című német nyelvű tankönyve az ELTE Germanisztikai Intézet gondozásában lévő *Budapester Beiträge zur Germanistik* sorozat 84. kötete. A 76 oldal terjedelmet felölő tankönyv célja, hogy segítséget nyújtson olvasóinak, mindenekelőtt a tankönyvet használó (többnyire germanisztika szakos) hallgatóknak és a téma iránt érdeklődőknek, a német nyelvű hivatali kommunikációban való eligazodásban. Ahogyan erre a címben is utalás történik (*Rövid bevezető egy különleges világba*), a tankönyvvel végzett munka során az olvasók játékos formában, egy titkos szervezet ügynökének szerepében (ún. „detektívjáték” keretében) fedezhetik fel a hivatalok, valamint az üzleti élet különleges nyelvi világát. A tanulás során integrált játék az olvasókat még inkább motiválhatja abban, hogy a témával elmélyülten foglalkozzanak.

A tankönyv önmagában egy rövid, lényegre törő elméleti bevezető, amely kiegészül egy online formában elérhető MOOC-kurzussal a *Canvas* felületen, amely számos interaktív gyakorlatot tartalmaz. Az online kurzus a tankönyvvel végzett munkát még sokszínűbbé és érdekesebbé teszi. A „detektívjátékban” való részvétel is az online felületen valósulhat meg. Az online kurzus a tankönyvben található QR-kód segítségével, ingyenes regisztrációt követően érhető el. A

tankönyvben található még egy érdekesség, egy a Youtube-on elérhető Reinhard Mey dal (*Ein Antrag auf Erteilung eines Antragsformulars*), valamint a dalból származó idézetek, melyek a hivatali ügyintézés és a hivatali életben való boldogulást tematizálják humoros és egyben ironikus módon. Elsőként az előszóban, majd néhány lecke elején találkozhatnak az olvasók ezekkel az idézetekkel és a dal linkjére mutató QR-kóddal, melynek célja a bevezetés és a ráhangolás az adott lecke témájára. A tankönyv használatát és a könyvben való eligazodást nagy mértékben segíti hat piktogram, melyek egyértelmű jelentéssel bírnak és a teljes kötetben következetesen jelennek meg.

A tankönyv tíz, egymásra tematikusan logikusan épülő leckét tartalmaz, melynek témái a hivatali kommunikáció alapvető kérdéseivel foglalkoznak. Az olvasók így áttekintést kapnak a legfontosabb alapfogalmakról, elméleti összefüggésekről és a főbb szövegtípusokról.

Az első lecke témája a hivatali kommunikáció, melynek tárgyalásakor sor kerül a hivatali kommunikáció definiálására, mibenlétének tisztázására, valamint a tudományos kontextusban történő elhelyezésére.

A második lecke a hivatali kommunikáció nyelvi jellemzőivel foglalkozik. Ennek során a szerző részletesen kitér a grammatikai, lexikai, szövegtani, illetve pragmatikai jellemzőkre. Minden területet jól kiválasztott példákkal szemléltet, a grammatikai és lexikai jellemzők tárgyalásakor pedig felhívja a figyelmet a német és a magyar nyelv közötti különbségekre és hasonlóságokra.

A harmadik leckében az olvasók támpontokat kapnak arra vonatkozóan, hogy mely nyomtatott és online források (egy- és kétnyelvű szótárak, honlapok, nyelvi adatbankok és korpuszok) segítségével hidalhatják át a nyelvi nehézségeket a szövegértés és a szövegalkotás során.

A negyedik lecke középpontjában a hivatalos levél és annak jellemzői állnak. A fejezetben megismerhetők egyrészt a hiva-